

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών

ΜΠΣ Δημιουργική Γραφή

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Η δίκη του Θεόφιλου Καΐρη μέσα από αρχειακά τεκμήρια

Ιουλιάννα Δαβάκη

Επιβλέπων καθηγητής: Νικόλαος Μαθιουδάκης

Αθήνα, Ιούνιος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο τον χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η δίκη του Θεόφιλου Καΐρη μέσα από αρχειακά τεκμήρια

Ιουλιάννα Δαβάκη

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Νικόλαος Μαθιουδάκης

Μεταδιδάκτορας Γλωσσολογίας

Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Αθανάσιος Κούγκουλος

Επίκουρος Καθηγητής

Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ

Αθήνα, Ιούνιος 2024

Περίληψη

Ο πολυσχιδής Θεόφιλος Καΐρης, όπως αποκαλύπτεται στο εισαγωγικό μέρος της εργασίας, κατηγορείται ως ιδρυτής και προσηλυτιστής νέας θρησκευτικής αίρεσης, της Θεοσέβειας. Τον Δεκέμβριο 1852, δικάζεται με τρεις μαθητές του στο Πλημμελειοδικείο Σύρου σε πρώτο βαθμό και ο ίδιος καταδικάζεται σε φυλάκιση δύο ετών και δέκα ημερών, αστυνομική επιτήρηση επταετούς διάρκειας και χρηματική ποινή εκατό πενήντα δραχμών. Τον Ιανουάριο του 1853, ο Άρειος Πάγος, λίγες μέρες μετά τον θάνατό του στις φυλακές της Σύρου, αναιρεί την καταδικαστική απόφαση, προχωρά στην ουσία της υπόθεσης και ενώ αθώνει τον συγκατηγορούμενό του, Σπυρίδωνα Γλαυκωπίδη από την ίδια κατηγορία, δεν παύει οριστικά την ποινική δίωξη σε βάρος του αποβιώσαντα Καΐρη.

Ακολουθεί η μελέτη των δικαστικών εγγράφων που καλύπτουν την περάτωση της ανάκρισης, τη δίκη και καταδίκη από το Πλημμελειοδικείο Σύρου και την αποδοχή της αναίρεσης από τον Άρειο Πάγο. Αξιολογούνται πληροφορίες απορρέουσες από τον Τύπο της εποχής, το προσωπικό αρχείο και τα απομνημονεύματα του συνηγόρου υπεράσπισης, Νικολάου Σαρίπολου και την αλληλογραφία του ίδιου του Καΐρη. Η αποσπασματική ως σήμερα εκδοτική παράδοση μέρους μόνο των δικαστικών εγγράφων και η σκιαγράφηση των παραγόντων της δίκης αναδύει την ανάγκη να ενσκήψει ο μελετητής εκ νέου στα αρχεία αυτά προκειμένου να συλλέξει πρωτογενές υλικό.

Η διπλωματική έκδοση των πρακτικών και της απόφασης του Πλημμελειοδικείου Σύρου που φυλάσσονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους καθώς και της απόφασης του Αρείου Πάγου αντιγραμμένης στο περιθώριο της πρωτόδικης απόφασης διαφυλάττει την ταυτότητά τους ως δικαστικά αρχεία και την αποδεικτική ισχύ τους. Προκρίνει βέβαια την «πυρηνική» πλευρά της δικαστικής υπόθεσης Καΐρη, όπως αυτή διαμορφώνεται από την πεποίθηση των δικαστών και μόνο. Ωστόσο, η συσχέτιση των αρχείων με τα υπόλοιπα τεκμήρια ξετυλίγει τις επικρατούσες συνθήκες και διακρίνει τις αιτιάσεις της Πολιτείας, της Εκκλησίας και της κοινωνίας. Καταλήγει σε καίρια συμπεράσματα για τον τρόπο που η Δικαιοσύνη μπορεί να εκτραπεί και να λαθέψει παρά τη συνταγματική πρόβλεψη και κατοχύρωση της ανεξιθρησκίας, της ελευθερίας έκφρασης της γνώμης και συνείδησης και της ελευθεροτυπίας.

Λέξεις – Κλειδιά

Θεόφιλος Καΐρης, θρησκευτική αίρεση, δίκη, δικαστικά πρακτικά, δικαστική απόφαση, αρχεία, διπλωματική έκδοση.

Abstract

The multifarious Theophilos Kairis, as revealed in the introductory part of the work, is accused of being the founder and proselytizer of a new religious sect, Theosebism. In December 1852, he is tried with three of his disciples at first instance by the Misdemeanor Court of Syros and is sentenced to two years and ten days' imprisonment, police supervision for seven years and a fine of one hundred and fifty drachmas. In January 1853, the Supreme Court, a few days after his death in the prison of Syros, overturns the conviction, proceeds to the essence of the case and while acquitting his co-defendant, Spyridon Glafkopidis of the same charge, does not definitively cease the criminal prosecution against the deceased Kairis. The study of the court documents covering the conclusion of the investigation, the trial and conviction by the Misdemeanour Court of Syros and the acceptance of the appeal by the Supreme Court are considered. Information derived from the press of the time, the Personal Archive and the Memoirs of the defense lawyer, Nikolaos Saripolos and Kairis' own correspondence are evaluated. The fragmentary tradition of a part only of publishing court documents and the outline of the factors involved in the trial highlights the need for the scholar to revisit these archives in order to collect primary material.

The diplomatic version of the minutes and the decision of the Misdemeanor Court of Syros, kept in the General State Archives, as well as the diplomatic version of the decision of the Supreme Court, copied in the margins of the first instance court decision preserves their identity as judicial records and their probative value. It prefers the core side of the Kairis court case, shaped only by the conviction of the judges. However, their correlation with the rest of the evidence unravels the prevailing conditions of the time and indentifies the objections of the State, of the Church and of society. It draws crucial conclusions about how Justice can be diverted and misguided despite the constitutional provision and guarantee of religious tolerance, freedom of expression of opinion and conscience, and freedom of the Press.

Keywords

Theophilos Kairis, religious sect, trial, court minutes, court decision, archives, diplomatic version.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αναστασιάδη, Α. (1977). *Η Νεοελληνική στη Διοίκηση. Προβλήματα Μεταγλωττισμού στη Νεοελληνική Γλώσσα*. Αθήνα: Εταιρεία Σπουδών
- Αναστασίου, Ι. Ε. (1984). Μία εγκύκλιος και μία πράξη του Οικουμενικού Πατριαρχείου για τον Θ. Καΐρη και τους μαθητές του. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 225-232). Αθήνα: Gutenberg, 1988
- Αντωνίου, Δ. (1994). *Η Άνδρος μέσα από το αρχείο του Υπουργείου Παιδείας, Ανδριακά Χρονικά 23*. Τόμος Β. Άνδρος: Καΐρειος Βιβλιοθήκη
- Αργυροπούλου, Ρ. Δ. (1984). Η πορεία της θεοσέβειας από τον Κ. Μ. Κούμα στον Θεόφιλο Καΐρη. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 207-210). Αθήνα: Gutenberg, 1988
- Βάμβας, Ν. (1853, 10 Ιανουαρίου). Κατά του προσηλυτισμού του Καΐρη. *Αιών*
- Βάμβας, Ν. (1853, 28 Ιανουαρίου). Μία και τελευταία απάντησις. *Αιών*
- Βουρνάς, Τ. (1979). *Θεόφιλος Καΐρης*. Τόμος 4. Αθήνα: Κ. Μπούζας Εκδόσεις
- Βώρος, Φ. Κ. (1984). Από την εκπαιδευτική προσπάθεια στη δίωξη του Θ. Καΐρη-Προοίμιο. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984*, (σσ. 43-60). Αθήνα: Gutenberg, 1988
- Γαραντούδης, Ε. (2008). Η ποίηση. Στο Γράμματα ΙΙ: Νεοελληνική Φιλολογία (19^{ος} & 20^{ος} αιώνας), Πάτρα: ΕΑΠ, Β έκδοση
- Γιάκος, Δ. (1953). Ο θεοσεβής Θεόφιλος Καΐρης. *Ελληνική Δημιουργία, τόμος 7*, σσ. 719-720.
- Γεωργόπουλος, Κ. Λ. (1968). Στοιχεία Συνταγματικού Δικαίου. Τόμος 2. Αθήνα: χ.ε.
- Γούδας, Α. Ν. (1870). *Βίοι Παράλληλοι*, Τόμος Β, Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο. Ανακτήθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου 2023 από <https://anemi.lib.uoc.gr>
- Δαβάκη, Κ. (2021). *Από το Γουδή (1909) στις εκλογές του 1910 και ο Αθηναϊκός Τύπος*, Αθήνα: Παπαζήσης Εκδόσεις
- Δαρδανός, Γ. (1984). Θεόφιλος Καΐρης-Δημήτρης Μπαλής Δύο αγωνιστές για κοινωνική απελευθέρωση. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 121-128). Αθήνα: Gutenberg, 1988

- Δημαράς, Κ. Θ. (1977). *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*. Αθήνα: Εκδοτική Ερμής Ε.Π.Ε.
- Δημητρούλια, Ξ. & Τικτοπούλου, Α. (2015). *Ψηφιακές λογοτεχνικές σπουδές*. Αθήνα: Κάλλιπος-Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις
- Δημόπουλος, Π. Γ. (2013). *Ο Άρειος Πάγος. Ο θεσμός και τα πρόσωπα*. Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2^η έκδοση
- Ιωάννου, Μ. (2013). *Παρά πάσι ζηλωτής των γραμμάτων επιδόσεως: πετράκης καρίδης, ένας λόγιος της εποχής του νεοελληνικού διαφωτισμού* (Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή), Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος. Ανακτήθηκε στις 13 Ιουνίου 2024 από <https://gnosis.library.ucy.ac.cy>
- Καΐρης, Θ. (1878). *Φιλοσοφικά και φιλολογικά*. Στο Β. Π. Σεκόπουλος (Επιμ.), Πάτρα: Κάδμος. Ανακτήθηκε στις 4 April;ιου 2024 από <https://anemi.lib.uoc.gr>
- Καΐρης, Θ. (2008). *Γνωστική/Στοιχεία Φιλοσοφίας*. Στο Ν. Σινιόσογλου (Επιμ.), Άνδρος: Καΐρειος Βιβλιοθήκη – Ευρασία Εκδόσεις
- Καΐρης, Θ. (2023). *Επιτομή της θεοσεβικής διδασκαλίας και ηθικής*. Θεσσαλονίκη: iWrite Εκδόσεις
- Καλλιγιάς, Π. (1851). Βιβλιογραφία. *Η Πανδώρα, Τόμος Β* (Τεύχος 26), 629-632
- Καμπάνης, Α. (1953). Θεόφιλος Καΐρης. *Ελληνική Δημιουργία, τόμος 7*, σσ. 721-727.
- Καράς, Γ. (1977). *Καΐρης-Κούμας*. Αθήνα: Gutenberg
- Καράς, Γ. (2013). *Θεόφιλος Καΐρης, Ο επιστήμονας, ο φιλόσοφος, ο αιρετικός*. Αθήνα: Gutenberg
- Καρυκόπουλου, Π. (1984). *200 χρόνια Ελληνικού Τύπου 1784-1984*. Αθήνα: Γρηγόρη
- Κούκκου, Ε. Ε. (1984). Τρεις αναφορές του επάρχου της Άνδρου Α. Δεσποτόπουλου εναντίον του Θεόφιλου Καΐρη. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 219-224). Αθήνα: Gutenberg. 1988
- Κουμαριανού, Α. (2007). *Καιρικά μελετήματα*. Άνδρος: Καΐρειος Βιβλιοθήκη
- Κουμαριανού, Α. (2010). *Ιστορία του Ελληνικού Τύπου 18^ο; -19^ος αι.* Αθήνα: Ερμής
- Κούρκουλας, Κ. (1971). *Λεύκωμα Διδασκάλων του Γένους*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.

- Κυργούσιος, Μ. (1871). *Περίεργος απολογία. Παρθενών, Τόμος Α* (Τεύχος Δ), 227-229. Ανακτήθηκε 13 Ιουνίου 2024, από <https://lekythos.library.ucy.ac.cy/>
- Κυριακός, Δ. Ν. (1971). *Θεόφιλος Καΐρης Ο νεωτεριστής φιλόσοφος*. Αθήνα: χ.ε.
- Κύρκος, Β. Α. (1984). Ο Θεόφιλος Καΐρης και η φιλοσοφία. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 19-31). Αθήνα: Gutenberg, 1988
- Κωσταράς, Γ. Φ. (1991). *Φιλοσοφική προπαιδεία*. χ.τ.: χ.ε. 5^η έκδοση
- Μάγερ, Κ. (1957). *Ιστορία του Ελληνικού Τύπου*. Αθήνα: Α. Δημόπουλος Εκδόσεις
- Μαθιουδάκης, Ν. (2021). Μεταγραφή, τεκμηρίωση και εκδοτικές προοπτικές σε επιστολές, σημειώσεις και χειρόγραφα. Στο Ζ. Γαβριηλίδου, Π. Καμπάκη-Βουγιουκλή & Ν. Μαθιουδάκης (Επιμ.), *Νίκος Καζαντζάκης από το χειρόγραφο στο κείμενο*, (σσ. 71-128). Γρανάδα: Centro de Estudios Bizantinos, Neogriegos y Chirriotas και Κοσμητεία της Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών Δ.Π.Θ. Ανακτήθηκε στις 13 Ιουνίου 2024 από <https://www.researchgate.net/>
- Μελάς, Σ. (1953). *Θεόφιλος Καΐρης, Ελληνική Δημιουργία, τόμος 7*, σσ. 709-713
- Μεταλληνός, Γ. Δ. (1989). *Παράδοση και αλλοτρίωση: τομές στην πνευματική πορεία του νεώτερου ελληνισμού κατά τη μεσοβυζαντινή περίοδο*. Αθήνα: Δόμος
- Μηνδρινός, Μ. Ε. (1984). Θηραϊκά έγγραφα για τον περιορισμό του Θεόφιλου Καΐρη στη μονή Προφήτη Ηλία στη Θήρα. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 253-267). Αθήνα: Gutenberg, 1988
- Μήτσου, Μ. (2015). Ο Νόμος περί εξυβρίσεων εν γένει και περί Τύπου. Στο Έλια Χατζηπαναγιώτη-Sansmeister, Κατερίνα Δέδε, Δημήτρη Δημητρόπουλο & Ειρήνη Παπαδάκη (Επιμ.), *Έλεγχος ιδεών και λογοκρισία από τις απαρχές της ελληνικής τυπογραφίας μέχρι το Σύνταγμα του 1844, 18-20 Νοεμβρίου 2015* (σσ. 407-423). Αθήνα: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Ινστιτούτο ιστορικών Ερευνών, Τομέας Νεοελληνικών Ερευνών, 2018
- Μίκογλου, Χ. Β. (1984). Το πολιτικό και θρησκευτικό κλίμα της εποχής του Θεόφιλου Καΐρη. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 211-217). Αθήνα: Gutenberg, 1988

- Μπαλκάς, Α. (2022). *Ο βίος και το έργο του Θεόφιλου Καΐρη*. Αθήνα: Γρηγόρη
- Μπαμπούνης, Χ. (1998). *Η Γραμματεία των Εκκλησιαστικών και της δημοσίου εκπαιδεύσεως και η εκπαιδευτική πραγματικότητα κατά την καποδιστριακή περίοδο (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή)*. Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα. DOI 10. 12681/eadd/12245
- Ξεπαπαδάκος, Α. (1971). *Η δίκη των στρατηγών Θ. Κολοκοτρώνη-Δ. Πλαπούτα. Η Δίκη*. Αθήνα: Σκάρπα Εκδόσεις
- Οικονόμου, Μ. Χ. (2005). *Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.
- Πανούσης, Β. Σπ. (1984). Ο Καϊρικός μυστικισμός. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 191-206). Αθήνα: Gutenberg, 1988
- Παπανούτσος, Ε. Π. (Επιμ.), (1956). *Νεοελληνική Φιλοσοφία*. Τόμος Β. Αθήνα: Ι. Ν. Ζαχαρόπουλος
- Παππάς, Β. (1984). Η Φυσική του Θεόφιλου Καΐρη. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 91-97). Αθήνα: Gutenberg, 1988
- Πασχάλης, Δ. Π. (2000). *Θεόφιλος Καΐρης*. Αθήνα: τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός, 23^η έκδοση
- Πέτρου, Σ. (1984). Ο παιδαγωγός Θεόφιλος Καΐρης. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 113-119). Αθήνα: Gutenberg, 1988
- Πολέμης, Δ. (1996). *Αλληλογραφία Θεόφιλου Καΐρη*. Μέρος Α, Τόμος Γ. Άνδρος: Καΐρειος Βιβλιοθήκη
- Πολέμης, Δ. (2003). *Αλληλογραφία Θεόφιλου Καΐρη*. Μέρος Στ. Άνδρος: Καΐρειος Βιβλιοθήκη
- Σαρίπολος, Ν. Ι. (1874). *Πραγματεία του Συνταγματικού Δικαίου*. Τόμος Γ. Αθήνα: Μιχαήλ Ν. Αγγελίδου, 2^η έκδοση
- Σαρίπολος, Ν. Ι. (1889). *Αυτοβιογραφικά απομνημονεύματα*. Αθήνα: Τυπογραφείο Π. Δ. Σακελλάριου, Ανακτήθηκε στις 2 Σεπτεμβρίου 2023 από <https://anemi.lib.uoc.gr>

- Σπεράντσα, Σ. (1953). Ο Θεόφιλος Καΐρης διδάσκαλος στην Ανατολή. *Ελληνική Δημιουργία, Τόμος 7*, σσ. 715-718
- Σταβέλας, Α. (2000). *Η φιλοσοφική θεμελίωση της ελληνικής γραμματικής (1650-1821): Παλάσιος, Κοραΐς, Κούμας* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή), Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα. DOI 10. 12681/eadd/21431
- Στασινόπουλος, Μ. Δ. (1963). *Προσωπικόν Αρχείου Νικολάου Ι. Σαρίπολου*. Αθήνα: Πάντειος Ανωτάτη Σχολή Πολιτικών Επιστημών
- Σωτηράκης, Ν. Δ. (χ.χ.). Θεόφιλος Καΐρης. Ανάτυπο από τα *Μικρασιατικά Χρονικά, Τόμος Ζ*. Αθήνα
- Σφυρόερας, Β. Βλ. (1984). Ο Καΐρης στην Επανάσταση του 1821. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 105-111). Αθήνα: Gutenberg, 1988
- Ταβουλάρη-Καζολέα, Π. (2005). *Θεόφιλος Καΐρης Από τη φιλοσοφική ψυχολογία στη θεοσεβική ηθική*. Αθήνα: τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός
- Ταρίνας, Σ. Δ. (2007). *Ο ελληνικός τύπος της Πόλης, Μέρος ΑΕ-Εφημερίδες*. Αθήνα: Ηχώ
- Jäger, G. (1987). *Εισαγωγή στην κλασική φιλολογία*. Αθήνα: Δημ. Ν. Παπαδήμας
- Τζάρτζανος, Α. (1979). *Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης*, Αθήνα: ΟΕΔΒ
- Φούκης, Χ. (2008). *Η βασική εκπαίδευση στη Θεσπρωτία (ύστερη τουρκοκρατία 1854-1913)* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα. DOI 10. 12681/eadd/25555
- Χρηστίδης, Χ. (1984). *Δημοτική και Νομικά*. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών
- Χρόνης, Ν. (1984). Οι απόψεις του Θεόφιλου Καΐρη για τη φιλοσοφία και για τις προϋποθέσεις αναπτύξεώς της στην Ελλάδα. Στο Γ. Καράς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 33-41). Αθήνα: Gutenberg, 1988
- Ψαρούδα-Μπενάκη, Α. (2019). *Εγγυήσεις «δίκαιης» δίκης και δικαιώματα του κατηγορουμένου στην Ποινική Δικονομία του 1834*. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών

Ψημμένος, Ν. Κ. (1984). Μια κριτική της κριτικής του Καλλιγά για δύο έργα του Καΐρη. Στο Γ. Καραάς (Επιμ.), *Πανελλήνιο Συμπόσιο Θεόφιλος Καΐρης, 6-9 Σεπτεμβρίου 1984* (σσ. 6170-). Αθήνα: Gutenberg, 1988

Ψυχάρης, Γ. (1956). *Ρόδα και μήλα*. Στο Ν. Βρεττάκος (Επιμ.), *Άπαντα Γιάννη Ψυχάρη*, Αθήνα: Εστίας του Βιβλίου

ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

Πρακτικά δίκης Θεόφιλου Καΐρη, (Κ48), 1852, ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία

Η δίκη του Θεόφιλου Καΐρη, (Κ62γ), 1853, ΓΑΚ –Κεντρική Υπηρεσία

Κατάστιχο Απογραφής 1860, ΓΑΚ - Κυκλάδων

Κατάστιχο Απογραφής 1870, ΓΑΚ-Κυκλάδων

ΝΟΜΟΙ

Σύνταγμα της Ελλάδος του 1844, ανατύπωση πρωτοτύπου χειρογράφου από το αρχείο πολυτίμων της Βουλής των Ελλήνων, 1999, επανέκδοση 5^η

Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος του 1827, Τροιζήνα

Ποινική Δικονομία του 1833

Παράρτημα ΦΕΚ 3/1834, Ποινικός Νόμος

ΦΕΚ 57/23-11-1837, Νόμος περί εξυβρίσεως εν γένει και περί Τύπου

ΦΕΚ Α96/11-06-2019

ΦΕΚ Α 127/29-06-2020

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ-ΛΕΞΙΚΑ

Βιρβιδάκης, Σ. & Ξηροπαίδης, Γ. (Επιμ.), (2011). *Εμπειρισμός. Το φιλοσοφικό λεξικό του Cambridge* (σ. 120). Αθήνα: Κέδρος

Διαμαντίδης, Α. (2008). *Θεϊσμός*. Στο Ι. Ξηροκόστα (Επιμ.), *Λεξικό των -ισμών*, (σσ.108-109). Αθήνα: Γνώση Εκδόσεις

Δρούλια, Λ. & Κουτσοπανάγου, Γ. (Επιμ.), (2008). *Η Βιβλιοθήκη του λαού. Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου* (Τόμος Α, σσ. 371-372). Αθήνα: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

- Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη (χ.χ.). Κεραμεύς Δανιήλ. (Τόμος 7, σ. 517),
Αθήνα:Ν. Νίκας και Σια Ε.Ε. Εκδόσεις
- Κωστελένος, Δ. Π. (Επιμ.), (χ.χ.). Καλλιγιάς Παύλος. *Βιογραφική Εγκυκλοπαίδεια
Ελλήνων Λογοτεχνών* (Τόμος 2, σσ.67-68). Αθήνα: Αφοι Κ. Παγουλάτου Εκδόσεις
- Κωστελένος, Δ. Π. (Επιμ.), (χ.χ.). Θεόκλητος Φαρμακίδης. *Βιογραφική Εγκυκλοπαίδεια
Ελλήνων Λογοτεχνών* (Τόμος 3, σσ. 268-269). Αθήνα: Αφοι Κ. Παγουλάτου
Εκδόσεις
- Lalande, A. (1955). Απαγωγικός. Στο Ε. Φικιώρης (Επιμ.), *Λεξικόν της Φιλοσοφίας*, (σ.
221), Αθήνα: Επιστημονική Εταιρεία των ελληνικών γραμμάτων Πάπυρος

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- Αθηνά, αριθμοί φύλλων 1919/20-10-1852, 1941/01-01-1853, 1943/20-01-1853, 1945/27-
01-1853, 1946/30-01-1853, 1953/27-02-1853
- Αίολος, αριθμοί φύλλων 409/14-06-1852, 433/17-12-1852, 436/29-12-1852, 438/11-01-
1853, 439/17-01-1853, 443-444/21-01-1853
- Αιών, αριθμοί φύλλων 1154/25-04-1851, 1268/21-06-1852, 1302/18-10-1852, 1304/25-10-
1852, 1320/01-01-1853, 1321/04-01-1853, 1322/14-01-1853, 1323/14-01-1853,
1324/14-01-1853, 1325/21-01-1853, 1326/24-01-1853, 1327/07-02-1853, 1332/14-
02-1853
- Βελτίωσις, αριθμοί φύλλων 32/26-06-1852, 54/01-01-1853
- Η Αμάθεια, 705/22-08-1852, 722/18-12-1852, 724/ , 725/09-01-1853
- Η Ελπίς, αριθμός φύλλου 713/03-02-1853
- Η Ένωσις, φύλλα της 24^{ης}-12-1852 και της 28^{ης}-01-1853
- Η Ταχύπτερος Φήμη, αριθμοί φύλλων 1040/01-01-1853, 1042/16-01-1853, 1043/21-01-
1853, 1045/31-01-1853, 1046/06-02-1853
- Ο Τηλέγραφος του Βοσπόρου, αριθμοί φύλλων 413/14-06-1852, 446/05-07-1852, 474/24-
01-1853

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ανώνυμος. (1852). Ο Καΐριστής, *Η Βιβλιοθήκη του Λαού, Φυλλάδιον Θ*, σσ. 689-698.

Ανακτήθηκε στις 17 Φεβρουαρίου 2024 από <http://hdl.handle.net/10797/26267>

Ανώνυμος. (1953). Θεόφιλος Καΐρης, *Απολογία, Ελληνική Δημιουργία, Τόμος 7*, σ. 714

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.